
Program nauczania dodatkowych umiejętności zawodowych (DUZ) dla zawodu technik handlowiec 522305

Prowadzenie dokumentacji i spraw w handlu zagranicznym

Oś priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

Działanie 2.15 Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki

Konkurs nr POWR.02.15.00-IP.02-00-001/21 Opracowanie programów nauczania do umiejętności dodatkowych dla zawodów (DUZ) – II Etap (DUZ II)

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

Rok 2022

Spis treści

1. Założenia zawierające opis dodatkowej umiejętności zawodowej.....	3
2. Założenia organizacyjne	5
2.1. Liczba godzin przewidzianych na realizację programu	5
2.2. Wymagania kwalifikacyjne dla osób prowadzących zajęcia	6
2.3. Wyposażenie dydaktyczne.....	7
2.4. Wymagania wobec osób kształconych zgodnie z programem dodatkowej umiejętności zawodowej	9
3. Cele kształcenia dodatkowej umiejętności zawodowej	10
4. Wykaz efektów kształcenia dodatkowej umiejętności zawodowej.....	10
5. Plan nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej	15
6. Program nauczania przedmiotów dodatkowej umiejętności zawodowej	15
6.1. Prawo w handlu międzynarodowym	15
6.2. Dokumentacja w handlu międzynarodowym	23
7. Ewaluacja programu nauczania	32
7.1. Cel ewaluacji	32
7.2. Załączniki.....	34
8. Wykaz proponowanej literatury, dokumentacji i kursów	53
8.1. Podręczniki i publikacje naukowe.....	53

1. Założenia zawierające opis dodatkowej umiejętności zawodowej

Obroty towarowe handlu zagranicznego w okresie styczeń - listopad 2021 r. wyniosły w cenach bieżących 1 189,1 mld PLN w eksporcie oraz 1 184,8 mld PLN w imporcie. Dodatkowo saldo ukształtowało się na poziomie 4,3 mld PLN, w analogicznym okresie 2020 roku wyniosło 45,2 mld PLN. W porównaniu z analogicznym okresem 2020 roku eksport wzrósł o 22,5%, a import o 28,0%.¹ Jak wskazują dane statystyczne handel międzynarodowy rozwija się. Wpływ na to mają między innymi procesy globalizacji, postępująca specjalizacja produktowa. Przedsiębiorstwa poszukują zarówno tańszych źródeł surowców, nowych kontrahentów, jak również nowych rynków zbytu. Swobodny przepływ towarów, kapitału w Unii Europejskiej, umożliwił firmom zdobywanie nowych rynków dla swoich towarów. Wymiana handlowa między przedsiębiorstwami polskimi i firmami zagranicznymi rozwija się bardzo prędko. Polscy przedsiębiorcy odważnie zakładają i prowadzą firmy poza granicami kraju. Duża część produktów produkcji polskiej trafia na rynki zagraniczne, na polskim rynku duży procent stanowią towary wyprodukowane poza granicami kraju. Niektóre surowce, produkty nie występują w Polsce i jest konieczność sprowadzania ich z innych państw. Wszystkie wymienione czynniki spowodowały, że większość firm funkcjonujących na rynku w mniejszym lub większym stopniu uczestniczy w obrocie międzynarodowym. Bezpieczeństwo obrotu międzynarodowego wymaga znajomości zarówno przepisów prawa jak i procedur obowiązujących w krajach potencjalnych kontrahentów. Handel międzynarodowy jest regulowany wieloma przepisami prawnymi, których znajomość jest konieczna przy poszukiwaniu kontrahentów, zawieraniu umów handlowych oraz

---

¹ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/handel/obroty-towarowe-handlu-zagranicznego-ogolem-i-wedlug-krajow-w-okresie-styczen-listopad-2021-roku,1,112.html>

ich rozliczaniu. Wymaga od osób w niej uczestniczących wiedzy i umiejętności dotyczącej prowadzenia dokumentacji i spraw w handlu zagranicznym.

Program Dodatkowej umiejętności zawodowej: Prowadzenie dokumentacji i spraw w handlu zagranicznym dedykowany uczniom kształcącym się w zawodzie technik handlowiec, umożliwia poznanie zasad bezpieczeństwa w handlu zagranicznym, na co mają wpływ nie tylko czynniki ekonomiczne ale również geograficzne, kulturowe, zwyczaje w danym państwie. Prowadzenie dokumentacji handlowej w obrocie z zagranicą jest regulowane przepisami międzynarodowymi, dotyczy wszystkich etapów transakcji handlowej. Ważnym elementem w handlu zagranicznym są kwestie transportu towarów, organizacja procesu spedycyjnego i związanej z tym minimalizacji kosztów, ryzyka uszkodzenia lub utraty ładunku czyli kwestia ubezpieczenia. Znajomość międzynarodowych reguł handlowych jest umiejętnością którą uczeń nabędzie w trakcie realizacji programu dodatkowej umiejętności zawodowej. Ważnym aspektem handlu międzynarodowego jest znajomość różnic oraz wahań kursów walut i umiejętnego stosowania ich w rozliczeniach międzynarodowych.

Program dodatkowej umiejętności zawodowej Prowadzenie dokumentacji i spraw w handlu zagranicznym umożliwia uczniom kierunku kształcenia w zawodzie technik handlowiec, nabycie umiejętności poszukiwanych na rynku pracy. Handel międzynarodowy jest prowadzony przez dużą część podmiotów gospodarczych. Technik handlowiec posiadający umiejętność obsługi handlu zagranicznego zwiększa swoje szanse na znalezienie bardziej atrakcyjnej, lepiej płatnej pracy.

---

2. Założenia organizacyjne

2.1. Liczba godzin przewidzianych na realizację programu

Podstawa programowa kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego w zawodzie technik handlowiec obejmuje dwie kwalifikacje:

HAN.01. Prowadzenie sprzedaży

HAN.02. Prowadzenie działań handlowych

Minimalna liczba godzin kształcenia zawodowego dla kwalifikacji wynosi 1320.

HAN.01. Prowadzenie sprzedaży – 810 godzin

HAN.02. Prowadzenie działań handlowych – 510 godzin

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 roku w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2019 roku, poz. 639) w technikum 5 – letnim łączny tygodniowy wymiar godzin przeznaczony na kształcenie zawodowe w pięcioletnim okresie nauczania wynosi 56.

Do obliczeń przyjmuje się, że średnio w roku szkolnym jest 30 tygodni co stanowi 1680 godzin w pięcioletnim okresie nauczania. Różnica godzin między minimalną liczbą godzin wynikającą z podstawy programowej kształcenia w zawodzie, a liczbą godzin wynikającą z ramowego planu nauczania wynosi 360. Jest to liczba godzin, która może być przeznaczona na zajęcia w ramach dodatkowych umiejętności zawodowych.

Wskazany zestaw efektów uczenia się w ramach niniejszego programu dodatkowych umiejętności zawodowych zaplanowano na minimum:

- liczba godzin – 60
- czas trwania – dwa semestry

Czas nauki dodatkowej umiejętności zawodowej wynosi jeden rok, zaczyna się i kończy w klasie piątej. Tygodniowa liczba zajęć to 2 godziny.

Zajęcia powinny odbywać się w grupach do 16 osób. Zaleca się również samodzielne wykonywanie przez uczestników programu, ćwiczeń symulujących zadania zawodowe.

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem różnych form pracy aktywizującej uczniów np. praca w grupach.

2.2. Wymagania kwalifikacyjne dla osób prowadzących zajęcia

Wymagania kwalifikacyjne osób prowadzących zajęcia w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej określają przepisy w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. Szczegółowe wymagania względem osób prowadzących zajęcia to:

- ukończone studia pierwszego stopnia na kierunku (specjalności) zgodnym z nauczaniem przedmiotem oraz przygotowanie pedagogiczne lub
- ukończone studia pierwszego stopnia na kierunku, którego efekty kształcenia, obejmują treści nauczanego przedmiotu oraz posiadanie przygotowania pedagogicznego.

Osoba prowadząca zajęcia w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej powinna:

- posiadać ukończone studia w obszarze ekonomii, handlu zagranicznego lub logistyki, studia podyplomowe (np. handel międzynarodowy) lub kursy związane z handlem międzynarodowym;
- posiadać przygotowanie pedagogiczne.

Ponadto może to być:

- pracodawca z branży handlowej, który posiada uprawnienia instruktora praktycznej nauki zawodu.

W uzasadnionych przypadkach w szkole, która realizuje program dodatkowej umiejętności zawodowej może, za zgodą kuratora oświaty zatrudnić osobę niebędącą nauczycielem, posiadającą przygotowanie uznane przez dyrektora szkoły za odpowiednie do prowadzenia zajęć. Osobę zatrudnia się na zasadach określonych w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. 2022 poz. 1510, z późn. zm.), z tym, że do tej osoby stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć edukacyjnych nauczycieli oraz ustala się jej wynagrodzenie nie wyższe niż 184% kwoty bazowej, określanej dla nauczycieli corocznie w ustawie budżetowej. Organy prowadzące szkoły mogą w indywidualnych przypadkach upoważniać dyrektorów szkół do przyznawania wynagrodzenia w wyższej wysokości.

2.3. Wyposażenie dydaktyczne

Opis infrastruktury pracowni

a. Usytuowanie stanowiska

Stanowiska dydaktyczne powinny znajdować się w sali usytuowanej w pobliżu sali do zajęć praktycznych.

b. Wielkość i inne wymagania dotyczące pomieszczenia lub innego miejsca, w którym znajduje się stanowisko

Wielkość pomieszczenia, liczba i usytuowanie stanowisk, sposób wykończenia podłóg, sufitów, ścian, okien i drzwi zgodna z przepisami prawa w zakresie wymagań: budowlanych, bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz sanitarno-epidemiologicznych.

- c. minimalna powierzchnia (kubatura) niezbędna dla pojedynczego stanowiska;
Stanowisko o powierzchni dostosowanej do zasad ergonomii i zapewniające uczniom swobodę ruchu wystarczającą do wykonywania pracy w sposób bezpieczny.
- d. wyposażenie stanowiska w niezbędne media z określeniem ich parametrów:
  - punkty zasilania w energię elektryczną z napięciem 230 V z zabezpieczeniem przeciwporażeniowym oraz wyłącznikami bezpieczeństwa na stanowiskach oraz centralnym wyłącznikiem bezpieczeństwa,
  - instalacja grzewcza,
  - wentylacja grawitacyjna,
  - oświetlenie dzienne z dodatkową możliwością oświetlenia światłem sztucznym,
  - szerokopasmowe łącze internetowe.

I. Pracownia ekonomiki i rachunkowości handlowej wyposażona w:

- stanowisko komputerowe dla nauczyciela podłączone do sieci lokalnej z dostępem do internetu z drukarką, skanerem lub urządzeniem wielofunkcyjnym oraz z projektorem multimedialnym lub tablicą interaktywną lub monitorem interaktywnym,
- stanowiska komputerowe dla uczniów (jedno stanowisko dla jednego ucznia) z pakietem programów biurowych, pakietami oprogramowania do wspomagania operacji finansowo-księgowych, obliczania podatków, sporządzania sprawozdań statystycznych, oraz innymi programami aktualnie stosowanymi w działalności handlowej,

- druki formularzy stosowanych w prowadzeniu działalności handlowej, w tym formularze dokumentów księgowych oraz sprawozdań statystycznych, formularze jednostkowego sprawozdania finansowego, przepisy prawa dotyczące rachunkowości i prowadzenia działalności handlowej, dostępne w formie drukowanej lub elektronicznej, literaturę zawodową dotyczącą rachunkowości handlowej,
- wzory dokumentów przewozowych: zlecenia spedycyjnego, umowy przewozu, listy przewozowy (CMR, CIM lub SMGS, AWB, MAWG, HAWB, konosament lub SEA Waybill, konosament FIATA, FBL),
- biblioteczka zawodowa wyposażona w przepisy prawa i procedury obowiązujące w handlu zagranicznym,
- plansze z regułami Incoterms,
- przenośny zestaw pierwszej pomocy oraz procedury udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego.

UWAGA

Zaleca się, aby kształcenie w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej odbywało się w rzeczywistych warunkach pracy. Może odbywać się w pracowniach zawodowych, u pracodawcy lub w Centrum Kształcenia Zawodowego.

2.4. Wymagania wobec osób kształconych zgodnie z programem dodatkowej umiejętności zawodowej

Dla realizacji programu dodatkowej umiejętności zawodowej Prowadzenie dokumentacji i spraw w handlu zagranicznym wymagane jest osiągnięcie efektów kształcenia zawartych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie technik

handlowiec w zakresie kwalifikacji HAN.01. Prowadzenie sprzedaży. Planując realizację programu dodatkowej umiejętności zawodowej Prowadzenie dokumentacji i spraw w handlu zagranicznym – należy zadbać, aby realizacja programu odbywała się po zrealizowaniu jednostki efektów kształcenia w zakresie HAN.02.7.

Sporządzanie dokumentacji ekonomiczno-finansowej o której mowa w podstawie programowej. Związane jest to z faktem, że dodatkowa umiejętność zawodowa ściśle powiązana jest z umiejętnościami w zakresie wykonywania prac związanych z prowadzeniem dokumentacji w handlu zagranicznym.

3. Cele kształcenia dodatkowej umiejętności zawodowej

Absolwent szkoły prowadzącej kształcenie w zawodzie technik handlowiec w zakresie Dodatkowej Umiejętności Zawodowej Prowadzenie dokumentacji i spraw w handlu zagranicznym powinien być przygotowany do wykonywania następujących zadań zawodowych:

1. dokumentowania operacji realizowanych w handlu zagranicznym,
2. opracowania ofert handlowych oraz materiałów promocyjnych i reklamowych na rynki zagraniczne,
3. analizowania rentowności sprzedaży zagranicznej z uwzględnieniem różnic kursowych.

4. Wykaz efektów kształcenia dodatkowej umiejętności zawodowej

Do wykonywania zadań zawodowych w zakresie dodatkowej umiejętności zawodowej niezbędne jest osiągnięcie niżej wymienionych efektów kształcenia:

Tabela 1. Wykaz efektów kształcenia określonych dla dodatkowej umiejętności zawodowej.

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi dokumentację transakcji zagranicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przepisy prawa regulujące dokumentowanie transakcji zagranicznych • omawia rolę dokumentów w handlu zagranicznym • rozróżnia dokumenty stosowane w operacjach gospodarczych z kontrahentem zagranicznym • wskazuje dokumenty stosowane w poszczególnych fazach transakcji zagranicznych • przygotowuje dokumenty wymagane w poszczególnych fazach transakcji zagranicznych
<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady dokumentowania towarów w eksporcie i imporcie 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przepisy prawa dotyczące pochodzenia towarów • wymienia źródła pochodzenia towarów

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia niepreferencyjne i preferencyjne pochodzenie towarów • wymienia rodzaje dokumentów potwierdzających pochodzenie towarów • sporządza dokumenty poświadczające pochodzenie towarów • wskazuje zasady dopuszczenia towarów do obrotu na rynku krajowym i zagranicznym
<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady dokumentowania przewozu, spedycji i składowania 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje uregulowania prawne dotyczące przewozu ładunków w poszczególnych gałęziach transportu • wymienia rodzaje dokumentów obowiązujących w procesie spedycyjnym • dobiera dokument przewozowy do rodzaju transportu

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
<p>Uczeń:</p>	<p>Uczeń:</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje dokumentację w poszczególnych fazach procesu spedycyjnego
<ul style="list-style-type: none"> • rozlicza należności od kontrahentów zagranicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje uregulowania prawne dotyczące rozliczeń transakcji zagranicznych • rozróżnia rodzaje transakcji zagranicznych • oblicza różnice kursowe • stosuje zasady rozliczeń rozrachunków w walutach obcych • przestrzega zasad przeliczania rozrachunków w walutach obcych na walutę polską • stosuje zasady inwentaryzacji rozrachunków w walucie obcej • stosuje Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje sposoby windykacji należności od kontrahenta zagranicznego • omawia Europejski Nakaz Zapłaty i Europejski Tytuł Egzekucyjny
<ul style="list-style-type: none"> • analizuje rentowność prowadzonej sprzedaży zagranicznej	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wskaźniki rentowności sprzedaży • oblicza wskaźniki rentowności sprzedaży • sporządza analizę wyników rentowności sprzedaży zagranicznej • formułuje wnioski na podstawie analizy rentowności sprzedaży

5. Plan nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej

Nazwa przedmiotu/zajęć	Liczba godzin	Uwagi o realizacji
1. Prawo w handlu międzynarodowym	30	Ćwiczenia praktyczne, zajęcia praktyczne w pracowni zawodowej, CKP lub u pracodawcy
2. Dokumentacja w handlu międzynarodowym	30	Ćwiczenia praktyczne, zajęcia praktyczne w pracowni zawodowej, CKP lub u pracodawcy

6. Program nauczania przedmiotów dodatkowej umiejętności zawodowej

Wykaz przedmiotów nauczania

1. Prawo w handlu międzynarodowym.
2. Dokumentacja w handlu międzynarodowym.

6.1. Prawo w handlu międzynarodowym

Cele ogólne przedmiotu

1. Stosuje przepisy prawa obowiązujące w handlu międzynarodowym;
2. Identyfikuje przepisy prawa dotyczące ubezpieczenia towarów i ładunków;
3. Rozróżnia reguły Incoterms;

4. Przestrzega zasad współpracy gospodarczej z partnerami zagranicznymi.

Cele operacyjne przedmiotu

Uczeń:

1. określa przepisy prawa obowiązujące w handlu międzynarodowym,
2. wymienia zasady bezpieczeństwa w handlu międzynarodowym,
3. omawia przepisy prawa regulujące ubezpieczenia towarów i ładunków w obrocie międzynarodowym,
4. charakteryzuje reguły Incoterms,
5. wymienia ograniczenia w wymianie handlowej,
6. omawia dobre praktyki w prowadzeniu biznesu z partnerami zagranicznymi,
7. omawia znaczenie różnic kulturowych w prowadzeniu biznesu z partnerami zagranicznymi,
8. przygotowuje ofertę handlową na rynki zagraniczne,
9. projektuje materiały promocyjne i reklamowe na rynki zagraniczne.

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przepisy prawa regulujące handel międzynarodowy	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia akty prawa krajowego regulujące handel międzynarodowy

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje przepisy prawa międzynarodowego obowiązujące w handlu międzynarodowym • stosuje kodyfikacje prawa umów w międzynarodowym obrocie handlowym • rozróżnia międzynarodowe organizacje handlowe • stosuje uregulowania prawne dotyczące rozliczeń transakcji zagranicznych • stosuje reguły INCOTERMS • stosuje reguły handlowe
<ul style="list-style-type: none"> • stosuje przepisy prawa dotyczące ubezpieczenia towarów i ładunków 	<ul style="list-style-type: none"> • dobiera akty prawne dotyczące ubezpieczenia towarów i ładunków • stosuje przepisy prawa dotyczące ubezpieczenia towarów • rozróżnia rodzaje ładunków • dobiera rodzaje polis

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> • dobiera ubezpieczenie do rodzaju ładunku • uzasadnia roszczenia wynikające z umów ubezpieczenia towarów i usług
<ul style="list-style-type: none"> • rozlicza należności od kontrahentów zagranicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia rodzaje transakcji zagranicznych • ustala różnice kursowe • stosuje zasady rozliczeń rozrachunków w walutach obcych • przestrzega zasad przeliczania rozrachunków w walutach obcych na walutę polską • stosuje zasady inwentaryzacji rozrachunków w walucie obcej • stosuje Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)
<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady współpracy z podmiotami zagranicznymi 	<ul style="list-style-type: none"> • przestrzega zasad bezpieczeństwa w handlu międzynarodowym

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> • przestrzega zasad wynikających ze zwyczajów kulturowych przy realizacji transakcji zagranicznych • rozróżnia ograniczenia w wymianie handlowej • przestrzega zasad współpracy z klientem zagranicznym • analizuje przykłady dobrych praktyk w kontaktach handlowych z partnerami zagranicznymi • analizuje sytuacje na rynkach zagranicznych • identyfikuje zwyczaj handlowy, • określa rolę uzansu handlowego • opracowuje ofertę handlową • opisuje znaczenie Międzynarodowej Izby Handlowej (ICC - International Chamber of Commerce)

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> • planuje działania marketingowe 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje popyt i podaż na rynkach zagranicznych • określa zapotrzebowanie na oferowany produkt na rynkach zagranicznych • dobiera środki promocji do rodzaju oferowanego produktu i rynku • projektuje materiały reklamowe • planuje kampanię reklamową

PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW KSZTAŁCENIA PRZEDMIOTU

Propozycje metod nauczania:

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem różnych form organizacyjnych: indywidualnie i zespołowo. W celu osiągnięcia założonych celów wskazane jest stosowanie zarówno podających jak i aktywizujących metod nauczania, takich jak: przewodniego tekstu, dyskusji dydaktycznej, metody przypadków oraz ćwiczeń. Istotną rolę w kształceniu zawodowym odgrywa indywidualizacja pracy umożliwiająca uwzględnienie potrzeb i możliwości ucznia, dzięki czemu mogą w odpowiednim dla siebie tempie zdobywać wiedzę i kształtować umiejętności.

Środki dydaktyczne:

W pracowni, w której prowadzone będą zajęcia edukacyjne powinny się znajdować: przepisy prawa regulujące działalność handlową (np. Kodeks spółek prawa handlowego, Reguły Incoterms), filmy edukacyjne, prezentacje multimedialne, wzory dokumentów handlowych.

Obudowa dydaktyczna:

Miejsce zajęć powinno być wyposażone w stanowisko komputerowe dla nauczyciela podłączone do sieci lokalnej z dostępem do Internetu, z urządzeniem wielofunkcyjnym oraz z projektorem multimedialnym.

Warunki realizacji programu przedmiotu:

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem zróżnicowanych form: indywidualnie oraz zespołowo. Celowe jest organizowanie pracy uczniów w małych zespołach.

Wskazana jest indywidualizacja pracy uczniów uwzględniająca dostosowanie warunków, form i metod, środków do potrzeb i możliwości ucznia w celu zapewnienia uczniom optymalnych warunków rozwoju.

Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych ucznia/słuchacza

Sprawdzanie opanowania przez uczniów wymagań programowych będzie przeprowadzone na podstawie wykonanych ćwiczeń. W ocenie należy uwzględnić następujące kryteria ogólne: zawartość merytoryczną ćwiczeń, ich poprawność, jakość wykonania. Sprawdzanie osiągnięć uczniów powinno odbywać się przez cały okres realizacji programu zajęć na podstawie kryteriów przedstawionych na początku zajęć. Należy stosować obowiązujący system oceniania i skalę ocen. Podczas realizacji programu nauczania należy oceniać osiągnięcia uczniów w zakresie

wyodrębnionych wymagań programowych. Ocena postępów uczniów powinna być dokonywana na podstawie regularnie przeprowadzanych sprawdzianów, odpowiedzi ustnych, wykonania ćwiczeń, obserwacji ucznia podczas zajęć. W ocenie końcowej osiągnięć edukacyjnych uczniów należy uwzględnić wyniki sprawdzianów oraz poziom wykonania ćwiczeń.

Sposoby ewaluacji przedmiotu

Podczas ewaluacji przedmiotu można wykorzystać:

- testy osiągnięć uczniów,
- samoocenę dokonywaną przez nauczyciela,
- ankiety oceny zajęć wypełnione przez uczniów,
- opinie osób trzecich (innych nauczycieli, dyrektora, wizytatora, doradcy metodycznego, rodziców).

Jakość procesu nauczania i uzyskiwane efekty zależą w dużym stopniu od programu nauczania przedmiotu:

- koncepcji programu nauczania,
- doboru stosowanych metod i technik nauczania,
- używanych środków dydaktycznych w odniesieniu do założonych celów i treści kształcenia – materiału nauczania.

Realizacja programu nauczania w ramach przedmiotu powinna zapewnić osiągnięcie założonych efektów dodatkowej umiejętności zawodowej. Na tym etapie ewaluacji programu nauczania przedmiotu mogą być wykorzystywane:

- arkusze obserwacji zajęć (lekcji koleżeńskich, nadzoru pedagogicznego),
- notatki własne nauczyciela,

- notatki z rozmów z pracodawcami, rodzicami,
- zestawienia bieżących osiągnięć uczniów,
- karty/arkusze samooceny uczniów,
- wyniki z ćwiczeń w rozwiązywaniu testów egzaminacyjnych z wykorzystaniem technik komputerowych,
- obserwacje (kompletne, wybiórcze – nastawione na poszczególne elementy, np. kształtowanie najważniejszych umiejętności, kształtowanie postaw, indywidualizacja, warunki i sposób realizacji).

W ramach ewaluacji programu wskazane jest określenie i przeanalizowanie:

- treści, które uczniowie opanowują bez problemów,
- treści, których opanowanie sprawia uczniom trudności,
- środków dydaktycznych,
- stosowanych metod nauczania,
- wyników osiągniętych przez uczniów.

Dzięki zrealizowaniu tych działań możliwa będzie optymalizacja treści programowych, wyposażenia i środków dydaktycznych oraz stosowanych metod nauczania.

6.2. Dokumentacja w handlu międzynarodowym

Cele ogólne przedmiotu

1. Sporządza dokumentację dotyczącą transakcji zagranicznych,
2. Prowadzi dokumentację pochodzenia towarów w handlu zagranicznym,
3. Sporządza dokumentację przewozu, spedycji i składowania,

4. Przygotowuje rozliczenia i windykacje należności od kontrahentów zagranicznych,
5. Rozlicza różnice kursowe,
6. Analizuje rentowność prowadzonej sprzedaży zagranicznej.

Cele operacyjne przedmiotu

Uczeń:

1. stosuje zasady dokumentowania transakcji zagranicznych
2. wskazuje przepisy prawa regulujące pochodzenie towarów
3. źródła pochodzenia towarów
4. wskazuje sposoby dokumentowania pochodzenia towarów
5. przygotowuje dokumentację potwierdzającą pochodzenie towarów
6. wskazuje przepisy prawa dotyczące rozliczania należności między kontrahentami,
7. wskazuje normy i przepisy prawa regulujące windykację należności,
8. rozróżnia wskaźniki rentowności sprzedaży
9. oblicza wskaźniki rentowności sprzedaży
10. przeprowadza analizę wyników rentowności sprzedaży zagranicznej

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi dokumentację transakcji zagranicznych	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przepisy prawa regulujące dokumentowanie transakcji zagranicznych • omawia rolę dokumentów w handlu zagranicznym

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia dokumenty stosowane w operacjach gospodarczych z kontrahentem zagranicznym • wskazuje dokumenty stosowane w poszczególnych fazach transakcji zagranicznych • przygotowuje dokumenty wymagane w poszczególnych fazach transakcji zagranicznych
<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady dokumentowania towarów w eksporcie i imporcie 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przepisy prawa dotyczące pochodzenia towarów • wymienia źródła pochodzenia towarów • rozróżnia niepreferencyjne i preferencyjne pochodzenie towarów • wymienia rodzaje dokumentów potwierdzających pochodzenie towarów

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza dokumenty poświadczające pochodzenie towarów • wskazuje zasady dopuszczenia towarów do obrotu na rynku krajowym i zagranicznym
<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady dokumentowania przewozu, spedycji i składowania 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje uregulowania prawne dotyczące przewozu ładunków w poszczególnych gałęziach transportu • wymienia rodzaje dokumentów obowiązujących w procesie spedycyjnym • dobiera dokument przewozowy do rodzaju transportu • przygotowuje dokumentację w poszczególnych fazach procesu spedycyjnego
<ul style="list-style-type: none"> • rozlicza należności od kontrahentów zagranicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje uregulowania prawne dotyczące rozliczeń transakcji zagranicznych

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia rodzaje transakcji zagranicznych • oblicza różnice kursowe • stosuje zasady rozliczeń rozrachunków w walutach obcych • przestrzega zasad przeliczania rozrachunków w walutach obcych na walutę polską • stosuje zasady inwentaryzacji rozrachunków w walucie obcej • stosuje Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) • wskazuje sposoby windykacji należności od kontrahenta zagranicznego • omawia Europejski Nakaz Zapłaty i Europejski Tytuł Egzekucyjny
<ul style="list-style-type: none"> • analizuje rentowność prowadzonej sprzedaży zagranicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wskaźniki rentowności sprzedaży

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza wskaźniki rentowności sprzedaży • sporządza analizę wyników rentowności sprzedaży zagranicznej • formułuje wnioski na podstawie analizy rentowności sprzedaży

PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW KSZTAŁCENIA PRZEDMIOTU

Propozycje metod nauczania:

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem różnych form organizacyjnych: indywidualnie i zespołowo. Bardzo ważną kwestią w kształceniu zawodowym jest indywidualizacja pracy z uwzględnieniem potrzeb i możliwości ucznia w zakresie metod, środków oraz form kształcenia. Ponadto uczniowie powinni samodzielnie budować swoją wiedzę i kształtować umiejętności poprzez uczenie się oraz korzystanie z różnych źródeł informacji.

Środki dydaktyczne:

W pracowni, w której prowadzone będą zajęcia edukacyjne powinny się znajdować: przepisy prawa regulujące handel międzynarodowy krajowe i międzynarodowe, wzory pism urzędowych, wzory dokumentów pochodzenia towarów, wzory

dokumentów transportowych, spedycyjnych, magazynowych, filmy edukacyjne, prezentacje multimedialne.

Obudowa dydaktyczna:

Miejsce zajęć powinno być wyposażone w stanowisko komputerowe dla nauczyciela podłączone do sieci lokalnej z dostępem do internetu, z drukarką, ze skanerem oraz z projektorem multimedialnym, pakietami oprogramowania do wspomagania operacji finansowo-księgowych, obsługi sprzedaży i gospodarki magazynowej, obliczania podatków, sporządzania sprawozdań statystycznych oraz innymi programami aktualnie stosowanymi w działalności handlowej. Zestawy ćwiczeń, instrukcje do ćwiczeń, pakiety edukacyjne dla uczniów, karty samooceny, karty pracy dla uczniów.

Warunki realizacji programu przedmiotu:

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem zróżnicowanych form: indywidualnie oraz zespołowo. Celem jest organizowanie pracy uczniów w małych zespołach.

Wskazana jest indywidualizacja pracy uczniów uwzględniająca dostosowanie warunków, form i metod, środków do potrzeb i możliwości ucznia w celu zapewnienia uczniom optymalnych warunków rozwoju.

Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych ucznia/słuchacza

Sprawdzanie opanowania przez uczniów wymagań programowych będzie przeprowadzone na podstawie wykonanych ćwiczeń. W ocenie należy uwzględnić następujące kryteria ogólne: zawartość merytoryczną ćwiczeń, ich poprawność, jakość wykonania. Sprawdzanie osiągnięć uczniów powinno odbywać się przez cały okres realizacji programu zajęć na podstawie kryteriów przedstawionych na początku zajęć. Należy stosować obowiązujący system oceniania i skalę ocen. Podczas

realizacji programu nauczania należy oceniać osiągnięcia uczniów w zakresie wyodrębnionych wymagań programowych. Ocena postępów uczniów powinna być dokonywana na podstawie regularnie przeprowadzanych sprawdzianów, odpowiedzi ustnych, wykonania ćwiczeń, obserwacji ucznia podczas zajęć. W ocenie końcowej osiągnięć edukacyjnych uczniów należy uwzględnić wyniki sprawdzianów oraz poziom wykonania ćwiczeń.

Sposoby ewaluacji przedmiotu

Podczas ewaluacji przedmiotu można wykorzystać:

- testy osiągnięć uczniów,
- samoocenę dokonywaną przez nauczyciela,
- ankiety oceny zajęć wypełnione przez uczniów,
- opinie osób trzecich (innych nauczycieli, dyrektora, wizytatora, doradcy metodycznego, rodziców).

Jakość procesu nauczania i uzyskiwane efekty zależą w dużym stopniu od programu nauczania przedmiotu:

- doboru stosowanych metod i technik nauczania,
- używanych środków dydaktycznych w odniesieniu do założonych celów i treści kształcenia – materiału nauczania.

Realizacja programu nauczania w ramach przedmiotu powinna zapewnić osiągnięcie założonych efektów uczenia się dodatkowej umiejętności zawodowej. Na tym etapie ewaluacji programu nauczania przedmiotu mogą być wykorzystywane:

- arkusze obserwacji zajęć (lekcji koleżeńskich, nadzoru pedagogicznego),
- notatki własne nauczyciela,
- notatki z rozmów z pracodawcami, rodzicami,
- zestawienia bieżących osiągnięć uczniów,
- karty/arkusze samooceny uczniów,
- wyniki z ćwiczeń w rozwiązywaniu testów egzaminacyjnych z wykorzystaniem technik komputerowych,
- obserwacje (kompletne, wybiórcze – nastawione na poszczególne elementy, np. kształtowanie najważniejszych umiejętności, kształtowanie postaw, indywidualizacja, warunki i sposób realizacji).

W ramach ewaluacji programu wskazane jest określenie i przeanalizowanie:

- treści, które uczniowie opanowują bez problemów,
- treści, których opanowanie sprawia uczniom trudności,
- środków dydaktycznych,
- stosowanych metod nauczania,
- wyników osiąganych przez uczniów.

Dzięki zrealizowaniu tych działań możliwa będzie optymalizacja treści programowych, wyposażenia i środków dydaktycznych oraz stosowanych metod nauczania.

---

7. Ewaluacja programu nauczania

7.1. Cel ewaluacji

Podczas ewaluacji można wykorzystać:

- testy osiągnięć uczniów,
- samoocenę dokonywaną przez nauczyciela,
- ankiety oceny zajęć wypełnione przez uczniów,
- opinie osób trzecich (innych nauczycieli, dyrektora, wizytatora, doradcy metodycznego, rodziców).

Jakość procesu nauczania i uzyskiwane efekty zależą w dużym stopniu od programu nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej:

- koncepcji programu nauczania,
- doboru stosowanych metod i technik nauczania,
- używanych środków dydaktycznych w odniesieniu do założonych celów i treści kształcenia – materiału nauczania.

Realizacja programu nauczania w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej powinna zapewnić osiągnięcie założonych efektów. Na tym etapie ewaluacji programu nauczania mogą być wykorzystywane:

- arkusze obserwacji zajęć (lekcji koleżeńskich, nadzoru pedagogicznego),
- notatki własne nauczyciela,
- notatki z rozmów z pracodawcami, rodzicami,

-
- zestawienia bieżących osiągnięć uczniów,
  - karty/arkusze samooceny uczniów,
  - wyniki z ćwiczeń w rozwiązywaniu testów egzaminacyjnych z wykorzystaniem technik komputerowych,
  - obserwacje (kompletne, wybiórcze – nastawione na poszczególne elementy, np. kształcenie najważniejszych umiejętności, kształtowanie postaw, indywidualizacja, warunki i sposób realizacji).

W ramach ewaluacji programu wskazane jest określenie i przeanalizowanie:

- treści, które uczniowie opanowują bez problemów,
- treści, których opanowanie sprawia uczniom trudności,
- środków dydaktycznych, stosowanych metod nauczania,
- wyników osiągniętych przez uczniów.

Dzięki zrealizowaniu tych działań możliwa będzie optymalizacja treści programowych, wyposażenia i środków dydaktycznych oraz stosowanych metod nauczania.

7.2. Załączniki

WZÓR KWESTIONARIUSZA ANKIETY DLA UCZNIANAUCZYCIELAPRACODAWCY

PROPONOWANE NARZĘDZIA DO POMIARU W RAMACH OCENY KSZTAŁCENIA DLA DODATKOWEJ UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWEJ

Do proponowanych narzędzi pomiaru w ramach oceny kształcenia dodatkowej umiejętności zawodowej zaliczyć można:

- 1) **wstępny arkusz** pomiaru, w którym uczeń określi poziom swoich umiejętności „na wejściu” – przed odbyciem kształcenia zawodowego;
- 2) **końcowy arkusz** pomiaru przeprowadzony po odbyciu kształcenia zawodowego;
- 3) **obserwacja i ocena** zachowania ucznia przy wykonywaniu zadań zawodowych.

WSTĘPNY ARKUSZ POMIARU

Szanowni Państwo, drogi uczniu, droga uczennico, ta ankieta jest częścią badań, których wyniki pozwolą ocenić opanowanie umiejętności kształcenia zawodowego

Imię i nazwisko ucznia:

Zawód:

Data wypełnienia:

Cel kształcenia zawodowego:

1. Podniesienie poziomu umiejętności i kompetencji w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej – Prowadzenie dokumentacji i spraw w handlu zagranicznym:
  - Prawo w handlu międzynarodowym,
  - Dokumentacja w handlu międzynarodowym.
2. Poznanie specyfiki pracy na rzeczywistym stanowisku pracy w tym ponoszenie odpowiedzialności za wykonywanie działań na konkretnym stanowisku pracy;
3. Zdobywanie praktycznego doświadczenia zawodowego i podniesienie umiejętności zawodowych z myślą o uzyskaniu większych szans na zatrudnienie, ułatwiających podjęcie stałego zatrudnienia oraz poprawienie pozycji na rynku pracy;
4. Weryfikacja wiedzy teoretycznej poprzez uczestnictwo w kształceniu praktycznym.

System oceniania i ewaluacja (monitorowanie) przebiegu i efektów kształcenia

Ocena – Legenda:

1. **Nie posiadam danej umiejętności** – nie wiem, jak wykonać daną czynność, nigdy tego nie robiłem.
2. **Uczę się** – zaczynam nabywać umiejętność, uczę się podstawowych czynności.
3. **Potrafię wykonać podstawowe czynności** – posiadam już podstawowe umiejętności z danego zakresu, ale nie potrafię jeszcze pracować w pełni samodzielnie.

4. **Pracuję samodzielnie** – jestem w stanie poradzić sobie z większością sytuacji, wymagających danej umiejętności, rzadko potrzebuję wsparcia.
5. **Uczę innych** – opanowałem daną umiejętność na tyle dobrze, że jestem w stanie nauczyć jej innych uczniów/pracowników.

Uwaga: Narzędzie ma charakter uniwersalny, może być stosowane przez ucznia, nauczyciela w CKZ i pracodawcę na każdym etapie kształcenia.

Kompetencje kluczowe	Ocena 1	Ocena 2	Ocena 3	Ocena 4	Ocena 5	Uwagi
wymienia akty prawa krajowego regulujące handel międzynarodowy						
stosuje przepisy prawa międzynarodowego obowiązujące w handlu międzynarodowym						
omawia kodyfikacje prawa umów w międzynarodowym obrocie handlowym						
wymienia międzynarodowe organizacje handlowe						
stosuje uregulowania prawne dotyczące rozliczeń transakcji zagranicznych						
wymienia reguły Incoterms						

Kompetencje kluczowe	Ocena 1	Ocena 2	Ocena 3	Ocena 4	Ocena 5	Uwagi
charakteryzuje reguły handlowe						
wymienia akty prawne dotyczące ubezpieczenia towarów i ładunków						
stosuje przepisy prawa dotyczące ubezpieczenia towarów						
rozróżnia rodzaje ładunków						
charakteryzuje rodzaje polis						
dobiera ubezpieczenie do rodzaju ładunku						
omawia roszczenia wynikające z umów ubezpieczenia towarów i usług						
przestrzega zasad bezpieczeństwa w handlu międzynarodowym						

Kompetencje kluczowe	Ocena 1	Ocena 2	Ocena 3	Ocena 4	Ocena 5	Uwagi
charakteryzuje znaczenie przestrzegania zwyczajów kulturowych w transakcjach zagranicznych						
wymienia ograniczenia w wymianie handlowej						
przestrzega zasad współpracy z klientem zagranicznym						
analizuje przykłady dobrych praktyk w kontaktach handlowych z partnerami zagranicznymi						
analizuje sytuacje na rynkach zagranicznych						
identyfikuje zwyczaj handlowy						
określa rolę uzansu handlowego						
opracowuje ofertę handlową						

Kompetencje kluczowe	Ocena 1	Ocena 2	Ocena 3	Ocena 4	Ocena 5	Uwagi
opisuje znaczenie Międzynarodowej Izby Handlowej (ICC - International Chamber of Commerce)						
analizuje popyt i podaż na rynkach zagranicznych						
określa zapotrzebowanie na oferowany produkt na rynkach zagranicznych						
dobiera środki promocji do rodzaju oferowanego produktu i rynku						
projektuje materiały reklamowe						
planuje kampanię reklamową						

Końcowy arkusz pomiaru umiejętności

KOŃCOWY ARKUSZ POMIARU

Szanowni Państwo, drogi uczniu, droga uczennico, ta ankieta jest częścią badań, których wyniki pozwolą ocenić opanowanie przez umiejętności kształcenia zawodowego.

Imię i nazwisko ucznia:

Zawód:

Data wypełnienia:

Cel kształcenia zawodowego:

1. Podniesienie poziomu umiejętności i kompetencji w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej – Prowadzenie dokumentacji i spraw w handlu zagranicznym :
  - Prawo w handlu międzynarodowym
  - Dokumentacja w handlu międzynarodowym
2. Poznanie specyfiki pracy na rzeczywistym stanowisku pracy w tym ponoszenie odpowiedzialności za wykonywanie działań na konkretnym stanowisku pracy;
3. Zdobywanie praktycznego doświadczenia zawodowego i podniesienie umiejętności zawodowych z myślą o zyskaniu większych szans na zatrudnienie, ułatwiających podjęcie stałego zatrudnienia oraz poprawienie pozycji na rynku pracy;

4. Weryfikacja wiedzy teoretycznej poprzez uczestnictwo w kształceniu praktycznym.

System oceniania i ewaluacja (monitorowanie) przebiegu i efektów kształcenia

Ocena – Legenda:

1. **Nie posiadam danej umiejętności** – nie wiem, jak wykonać daną czynność, nigdy tego nie robiłem.
2. **Uczę się** – zaczynam nabywać umiejętność, uczę się podstawowych czynności.
3. **Potrafię wykonać podstawowe czynności** – posiadam już podstawowe umiejętności z danego zakresu, ale nie potrafię jeszcze pracować w pełni samodzielnie.
4. **Pracuję samodzielnie** – jestem w stanie poradzić sobie z większością sytuacji, wymagających danej umiejętności, rzadko potrzebuję wsparcia.
5. **Uczę innych** – opanowałem daną umiejętność na tyle dobrze, że jestem w stanie nauczyć jej innych uczniów/pracowników.

Uwaga: Narzędzie ma charakter uniwersalny, może być stosowane przez ucznia, nauczyciela w CKZ i pracodawcę na każdym etapie kształcenia.

Kompetencje kluczowe	Ocena 1	Ocena 2	Ocena 3	Ocena 4	Ocena 5	Uwagi
Wskazuje przepisy prawa regulujące dokumentowanie transakcji zagranicznych						

Kompetencje kluczowe	Ocena 1	Ocena 2	Ocena 3	Ocena 4	Ocena 5	Uwagi
Omawia rolę dokumentów w handlu zagranicznym						
Rozróżnia dokumenty stosowane w operacjach gospodarczych z kontrahentem zagranicznym						
Wskazuje dokumenty stosowane w poszczególnych fazach transakcji zagranicznej						
Przygotowuje dokumenty wymagane w poszczególnych fazach transakcji zagranicznych						
Analizuje przepisy prawa dotyczące pochodzenia towarów						
Omawia reguły pochodzenia towarów						

Kompetencje kluczowe	Ocena 1	Ocena 2	Ocena 3	Ocena 4	Ocena 5	Uwagi
Rozróżnia niepreferencyjne i preferencyjne pochodzenie towarów						
Wymienia rodzaje dokumentów potwierdzających pochodzenie towarów						
Sporządza dokumenty poświadczające pochodzenie towarów						
Wskazuje zasady dopuszczenia towarów do obrotu na rynku krajowym i zagranicznym						
Wskazuje uregulowania prawne dotyczące przewozu ładunków w poszczególnych gałęziach transportu						
Wymienia rodzaje dokumentów obowiązujących w procesie spedycyjnym						

Kompetencje kluczowe	Ocena 1	Ocena 2	Ocena 3	Ocena 4	Ocena 5	Uwagi
Dobiera dokument przewozowy do rodzaju transportu						
Przygotowuje dokumentację w poszczególnych fazach procesu spedycyjnego						
Sporządza dokumenty magazynowe						
Stosuje uregulowania prawne dotyczące rozliczeń transakcji zagranicznych						
Rozróżnia rodzaje transakcji zagranicznych						
Ustala różnice kursowe						
Stosuje zasady rozliczeń rozrachunków w walutach obcych						
Przestrzega zasad przeliczania rozrachunków w						

Kompetencje kluczowe	Ocena 1	Ocena 2	Ocena 3	Ocena 4	Ocena 5	Uwagi
walutach obcych na walutę polską						
Stosuje zasady inwentaryzacji rozrachunków w walucie obcej						
Stosuje Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)						
Wskazuje sposoby windykacji należności od kontrahenta zagranicznego						
Omawia Europejski Nakaz Zapłaty i Europejski Tytuł Egzekucyjny						
Wymienia wskaźniki rentowności sprzedaży						
Wymienia wskaźniki rentowności sprzedaży						

Kompetencje kluczowe	Ocena 1	Ocena 2	Ocena 3	Ocena 4	Ocena 5	Uwagi
Sporządza analizę wyników rentowności sprzedaży zagranicznej						
Formułuje wnioski na podstawie analizy rentowności sprzedaży						

Protokół z prac zespołu ds. ewaluacji programu nauczania

1. Spostrzeżenia po zestawieniu wyników badań, przyrost kompetencji.

2. Wnioski po zestawieniu wyników badań.

3. Wypracowane rekomendacje do dalszej pracy.

Podpisy członków zespołu

ZAŁĄCZNIK – PRZYKŁADOWE SCENARIUSZE ZAJĘĆ

SCENARIUSZ ZAJĘĆ NR 1

*Dodatkowa umiejętność zawodowa – **Prowadzenie dokumentacji i spraw w handlu zagranicznym***

Przedmiot: Prawo w handlu międzynarodowym

Temat zajęć: Reguły Incoterms

Warunki realizacji:

Oddział podzielony na grupy maksymalnie dwuosobowe.

Maksymalna liczba uczniów na opiekuna zgodnie z przepisami oświatowymi.

Metody nauczania:

- praca z tekstem,
- ćwiczenia praktyczne z wykorzystaniem sprzętu informatycznego

Ćwiczenia:

- praktyczne,
- dyskusja.

Cel ogólny:

Znaczenie International Commercial Terms, czyli międzynarodowych warunków sprzedaży

Efekty kształcenia:

Stosowanie reguł Incoterms

Kryteria weryfikacji:

- wskazuje reguły Incoterms,

- rozróżnia reguły handlowe Incoterms,
- charakteryzuje reguły handlowe Incoterms.

Środki dydaktyczne:

- stanowisko komputerowe z połączeniem do sieci internetowej,

Przebieg zajęć

1. Część organizacyjna: Sprawdzenie listy obecności.
2. Część wprowadzająca: Podanie tematu zajęć, omówienie celu zajęć
3. Część właściwa: Reguły handlowe Incoterms

Kolejność czynności:

- Odszukanie w internecie informacji o regułach handlowych Incoterms:

Czym są reguły handlowe Incoterms?

Kto jest autorem reguł handlowych Incoterms?

Jak dzielą się Reguły Incoterms 2020?

Jakie zmiany wprowadzono w regułach handlowych Incoterms 2020 w stosunku do reguł handlowych Incoterms 2010?

- Praca w zespołach dwuosobowych nad charakterystyką jednej wybranej reguły Incoterms 2020
- Prezentacja na forum klasy wyników pracy zespołu.

4. Część podsumowująca: Ocena pracy poszczególnych zespołów wspólnie z klasą.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ NR 2

*Dodatkowa umiejętność zawodowa – **Prowadzenie dokumentacji i spraw w handlu zagranicznym***

Przedmiot: Dokumentacja w handlu międzynarodowym

Temat zajęć: Dokumentacja w procesie transportowym

Warunki realizacji:

Oddział podzielony na grupy dwuosobowe.

Maksymalna liczba uczniów na opiekuna zgodnie z przepisami oświatowymi.

Metody nauczania:

Nauka na przygotowanych stanowiskach

Ćwiczenia

praktyczne, dyskusja.

Cel ogólny:

rodzaje dokumentacji transportowej,

Efekty kształcenia:

sporządzanie dokumentacji obowiązującej w procesie transportowym

Kryteria weryfikacji:

- charakteryzuje gałęzie transportu,
- wymienia rodzaje dokumentów przewozowych,

- stosuje zasady sporządzania dokumentacji przewozowej.

Środki dydaktyczne:

- stanowisko komputerowe z dostępem do internetu
- prezentacje, filmy dydaktyczne prezentujące gałęzie transportu, środki transportu, wzory dokumentów przewozowych
- plansza: klasyfikacja towarów niebezpiecznych

Przebieg zajęć

1. Część organizacyjna: Sprawdzenie listy obecności.
2. Część wprowadzająca: Podanie tematu zajęć, omówienie celu zajęć
3. Część właściwa: Rodzaje dokumentów w procesie transportowym

Kolejność czynności:

- Charakterystyka gałęzi transportu
- Odszukanie w internecie przepisów regulujących transport w poszczególnych gałęziach
- Podział klasy na grupy:
  - Jakie dokumenty przewozowe są wymagane w poszczególnych gałęziach transportu,
  - Jakie są zasady sporządzania dokumentów przewozowych.
- Prezentacja wyników pracy na forum klasy.

-
- Każdy zespół wyszukuje informacje na temat dokumentacji w określonej przez prowadzącego gałęzi transportu?
  - Prezentacja na forum klasy.
4. Część podsumowująca: Ocena pracy zespołów poprzez wspólne sprawdzenie poprawności informacji o materiale niebezpiecznym.

---

8. Wykaz proponowanej literatury, dokumentacji i kursów

8.1. Podręczniki i publikacje naukowe

- [1] Bilski J.: *Wpływ kursu walutowego na handel zagraniczny*. PWE, Warszawa 2012
- [2] Budzyński W.: *Negocjowanie i zawieranie umów handlowych*. Poltext, Warszawa 2014.
- [3] Budzyński W.: *Umowy w handlu krajowym i zagranicznym*. Poltext, Warszawa 2012
- [4] Chwałek J., Mielarczyk Z., Szulce H., Ciechowski W.: *Ekonomika handlu*. Podręcznik. Część 1. WSIP, Warszawa 2014
- [5] Dudziński J.: *Podstawy handlu zagranicznego*. DIFIN, Warszawa 2000
- [6] Gorzelany T. *Pracownia rachunkowości firmy handlowej*, WSIP, Warszawa 2015
- [7] Kapusta P.: *Leksykon rozliczeń w handlu zagranicznym*. DR LEX, Wrocław 2012
- [8] Kidyba A.: *Prawo handlowe*. C.H.Beck, Monachium 2021
- [9] Kosztowniak A., Misztal P., Pszczołka I., Szelągowska A.: *Finanse i rozliczenia międzynarodowe*. Seria: Finanse. C.H.Beck, Monachium 2009
- [10] Ludwikowski Rett R.: *Handel międzynarodowy* Seria: Podręczniki Prawnicze, C.H.Beck, Wydanie: 4 Rok: 2019
- [11] Małecka- Ziembinska E. (red): *Prawo, procedury i postępowanie celne*. CeDeWu Sp. z o.o., Warszawa 2020
- [12] Marciniak-Neider D.: *Rozliczenia w handlu zagranicznym*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne S.A., Warszawa 2004
- [13] Musiałkiewicz J.: *Marketing*. Ekonomik, Warszawa 2014

- [14] Nowacka A., Nowacki R.: *Podstawy marketingu*, Podręcznik. Difin, Warszawa 2016.
- [15] Prawo handlowe. *Zbiór przepisów*. Wolters Kluwer, 2021
- [16] Puślecki Z. W.: *Handel zagraniczny. Transformacja biznesu międzynarodowego*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2021
- [17] Rymarczyk J.: *Handel zagraniczny. Organizacja i technika* Wydanie: VI. PWE, Warszawa 2017.
- [18] Sikorski A.: *Transport i spedycja międzynarodowa w handlu zagranicznym – instruktaż i wzorcowa dokumentacja dla logistyków i spedytorów (z suplementem elektronicznym)*. ODDK Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2013
- [19] Stępień B. (red.): *Handel zagraniczny. Studia przypadków*, Wydanie 1. PWE, Warszawa 2022
- [20] Stępień B.: *Handel zagraniczny. Poradnik dla praktyków*, Wydanie 1. PWE, Warszawa 2016